

УДК 346.7

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.2.8>

ПРИНЦИПИ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ІНВЕСТУВАННЯ ЯК ОСНОВА ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Олюха В.Г.,

*доктор юридичних наук, професор,
провідний науковий співробітник
відділу господарсько-правових досліджень
проблем економічної безпеки,
Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень
імені В.К. Мамутова Національної академії наук України»
ORCID: 0000-0002-3339-1154*

Теличко О.А.,

*кандидатка юридичних наук, доцент,
завідувачка кафедри права,
Державний університет економіки і технологій
ORCID: 0000-0003-2536-7442*

Олюха В.Г., Теличко О.А. Принципи відповідального інвестування як основа правого забезпечення повоєнного відновлення України.

Стаття присвячена визначенню можливості Декларації, ухваленої у жовтні 2025 року на Міжнародній конференції «Шлях до сталих інвестицій та європейської інтеграції» під егідою Міністерства економіки України, бути основою для запровадження правового регулювання сталого інвестування. Широкомасштабне військове вторгнення спричинило значний негативний вплив на економіку України, а тому для повоєнного відновлення необхідним є залучення коштів іноземних приватних інвесторів. Це обумовлює необхідність запровадження ефективної економічної політики держави, а також належного правового забезпечення сталого інвестування.

Встановлено, що в Україні процес правового забезпечення сталих інвестицій перебуває на початковому етапі та є фрагментарним. Тому Декларація, ухвалена у жовтні 2025 року на Міжнародній конференції «Шлях до сталих інвестицій та європейської інтеграції» під егідою Міністерства економіки України, що окреслила чотири принципи відповідального інвестування для повоєнного відновлення (повага до прав людини; екологічна стійкість та зелене відновлення; прозорість, підзвітність та належне врядування; співпраця та партнерство) закладає основи для подальшого розвитку чинного законодавства у сфері сталого інвестування з урахуванням вітчизняних реалій, обумовлених негативним впливом війни на вітчизняну економіку та відповідає підходам, закладеним у PRI.

На основі порівняльного аналізу зроблено висновок, що у міжнародних актах, присвячених інвестуванню на основі соціальних, екологічних, управлінських критеріїв такі інвестиції мають назву сталих або відповідальних. Основоположні у цьому питанні правові акти ЄС (Таксономія ЄС, Регламент SFDR, CSRD), присвячені правовому регулюванню сталого інвестування. Принципи відповідального інвестування (PRI) застосовують категорію відповідальне інвестування. Спільним для цих актів є те, що в їх основі лежать фактори ESG (екологічні, соціальні та фактори управління).

Акцентовано, що Принципи відповідального інвестування є міжнародним актом м'якого права (soft law), учасниками якого є переважно інституційні інвестори зі значною економічною владою, який виступає для них запобіжником для уникнення інвестицій, що можуть мати негативні наслідки для розвитку суспільства. Акти ЄС застосовують категорію стале інвестування. На відміну від PRI вони мають загальнообов'язковий характер, стимулюють стале інвестування для забезпечення переходу економіки ЄС до низьковуглецевої, більш сталої, ресурсоефективної та

циркулярної відповідно до Цілей сталого розвитку. Таким чином, відповідальне інвестування має запобіжний характер, а стале – стимулюючий.

Ключові слова: сталий розвиток, відповідальне інвестування, стале інвестування, ESG, досвід ЄС, повоєнне відновлення.

Oliukha V.H., Telychko O.A. Principles of responsible investment as the basis for legal support for the post-war reconstruction of Ukraine.

The article is devoted to determining the possibility of the Declaration adopted in October 2025 at the International Conference «The Path to Sustainable Investment and European Integration» under the auspices of the Ministry of Economy of Ukraine to be the basis for the introduction of legal regulation of sustainable investment. The large-scale military invasion caused a significant negative impact on the economy of Ukraine, and therefore, for post-war recovery, it is necessary to attract funds from foreign private investors. This necessitates the introduction of an effective economic policy of the state, as well as proper legal support for sustainable investment.

It has been established that in Ukraine the process of legal support for sustainable investments is at an early stage and fragmented. Therefore, the Declaration adopted in October 2025 at the International Conference «The Path to Sustainable Investment and European Integration» under the auspices of the Ministry of Economy of Ukraine, which outlined four principles of responsible investment for post-war recovery (respect for human rights; environmental sustainability and green recovery; transparency, accountability and good governance; cooperation and partnership) lays the foundation for further development of current legislation in the field of sustainable investment, taking into account domestic realities, caused by the negative impact of the war on the domestic economy, and corresponds to the approaches laid down in the PRI.

Based on the comparative analysis, it was concluded that in international acts devoted to investment based on social, environmental, and governance criteria, such investments are called sustainable or responsible. The fundamental legal acts of the EU (EU Taxonomy, SFDR Regulation, CSRD) devoted to the legal regulation of sustainable investment are fundamental in this matter. The Principles for Responsible Investment (PRI) apply the category of responsible investment. What these acts have in common is that they are based on ESG factors (environmental, social, and governance factors).

It is emphasized that the Principles of Responsible Investment are an international act of soft law, the participants of which are mainly institutional investors with significant economic power, which acts as a safeguard for them to avoid investments that may have negative consequences for the development of society. EU acts use the category of sustainable investment. Unlike the PRI, they are of a generally binding nature, stimulating sustainable investment to ensure the transition of the EU economy to a low-carbon, more sustainable, resource-efficient and circular one in accordance with the Sustainable Development Goals. Thus, responsible investment is of a preventive nature, and sustainable investment is of a stimulating nature.

Key words: sustainable development, responsible investment, sustainable investment, ESG, EU experience, post-war recovery.

Постановка проблеми. Широкомасштабне військове вторгнення, триваюче у нашій країні четвертий рік, спричинило значний негативний вплив на економіку України, що призвело до проблем з наповненням державного бюджету. Тому у сучасних умовах його формування відбувається не тільки за рахунок внутрішніх надходжень, але і значною мірою за рахунок надання грошових коштів з-за кордону. У розрахунках Центру економічної стратегії наголошено, що від початку повномасштабного вторгнення всі власні надходження українського держбюджету йдуть на фінансування оборони, а цивільні видатки держбюджету Україна фінансує за рахунок іноземної фінансової допомоги, яка у 2026 році має досягти 50 млрд. доларів [1]. Фінансова підтримка, що надходить від іноземних держав, ЄС, МВФ використовується для задоволення поточних потреб країни, але не для економічного відновлення. Очевидно, що у найближчій перспективі, навіть після завершення війни, відродження економіки країни потребуватиме залучення фінансів з іноземних джерел у значних розмірах, оскільки отримання власних грошових коштів внаслідок негативних економічних тенденцій буде тривалий час проблематичним. За даними Групи Світового Банку (WBG) станом на лютий 2025 року загальні потреби для відновлення України оцінюються в 524 мільярдів доларів США протягом наступного десятиліття [2].

Враховуючи значний розмір коштів, необхідних для фінансування відновлення економіки України, мають бути створені умови для залучення фінансових ресурсів не тільки з публічного, але і з приватного сектору. Такі інвестиції можуть надходити від закордонних фінансових установ, корпорацій, зокрема шляхом створення підприємств з іноземними інвестиціями, купівлі-продажу цінних паперів, здійснення інвестицій у економічні проекти. Важливою умовою для залучення іноземних інвестицій є проведення державної економічної політики щодо розвитку сталого інвестування, адже це є одним з сучасних світових трендів та вимогою ЄС.

В ЄС послідовно запроваджується чітка та прозора структура сталого інвестування зокрема такими актами як Регламент Європейського Союзу (ЄС) 2020/852 (далі за тестом статті Таксономія ЄС), Регламент (ЄС) 2019/2088 щодо розкриття інформації, пов'язаної зі сталим розвитком у секторі фінансових послуг (далі за тестом статті Регламент SFDR), Директива (ЄС) 2022/2464 (далі за текстом статті CSRD). Концепція сталого інвестування в праві ЄС розглядається як фінансовий інструмент досягнення не тільки економічних цілей, але також соціальних та екологічних.

В Україні процес правового забезпечення сталих інвестицій перебуває на початковому етапі та є фрагментарним. Наприклад, закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» № 3480-IV від 23 лютого 2006 року, з наступними змінами запроваджує такий фінансовий інструмент як зелені облігації, але комплексно питання фінансових інструментів для залучення сталих інвестицій не регулює.

У жовтні 2025 року під егідою Міністерства економіки України була ухвалена Декларація про відповідальне інвестування для стійкої відбудови України (далі за текстом Декларація), якою були окреслені принципи на яких має відбуватись таке інвестування. Враховуючи, що в ЄС вищеведеними актами запроваджуються сталі інвестиції, виникає питання про співвідношення цих понять та можливість використання принципів, наведених у Декларації для розвитку законодавства зі сталого інвестування.

Стан опрацювання проблеми. Правова модель сталого розвитку України обґрунтована у монографії В.А. Устименка, Р.А. Джабраїлова, Т.С. Гудіми. Поняття сталого інвестування в праві ЄС запропонувала В.В. Поєдинок. Пріоритетні напрями модернізації правового забезпечення сталого інвестування досліджено у ряді наукових статтях Н.В. Єремєєвої. Питання правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні в умовах війни розкрили В.Г. Чорна, Л.О. Кожура, А.В. Омельченко. Проблемам правового забезпечення стратегічного інвестування у контексті цифровізації присвячена стаття О.М. Вінник та О.В. Шаповалової. Питання правового забезпечення ESG-стратегії на вітчизняних підприємствах дослідив В.В. Долгерт.

Водночас питання щодо співвідношення сталого та відповідального інвестування, можливість поширення на перші принципи відповідального інвестування, започаткованих у Декларації не розкривались, а тому тема цього дослідження є актуальною.

Метою цієї статті є визначення можливості принципів, окреслених Декларацією бути основою для запровадження правового регулювання сталого інвестування з метою залучення коштів від іноземних інвесторів для повоєнного відновлення нашої країни.

Виклад основного матеріалу. Декларація, ухвалена у жовтні 2025 року на Міжнародній конференції «Шлях до сталих інвестицій та європейської інтеграції» під егідою Міністерства економіки України як центрального органу виконавчої влади, відповідального за формування економічної та інвестиційної політики держави є програмним документом та може бути віднесена до актів м'якого права (soft law), адже не встановлює загальнообов'язкових правил, не містить механізмів відповідальності за їх недотримання. З назви конференції, слідує, що вона була присвячена сталому інвестуванню, але програмний документ, прийнятий за наслідками її проведення присвячений відповідальному інвестуванню. У самому тексті Декларації не проводиться розмежування цих понять та наводяться чотири принципи відповідального інвестування для повоєнного відновлення (повага до прав людини; екологічна стійкість та зелене відновлення; прозорість, підзвітність та належне врядування; співпраця та партнерство) [3].

На перший погляд може здаватись, що цей акт м'якого права є суперечливим – конференція щодо сталого інвестування, а окреслені за наслідками її роботи принципи стосуються відповідального інвестування. Проте, між сталим інвестуванням та відповідальним є доволі тонка межа, адже ці категорії є взаємопов'язаними та взаємодоповнюючими. Тому ніякої суперечності тут не існує, з огляду на міркування, що будучи викладені нижче.

У міжнародних актах, присвячених питанням інвестування на основі соціальних, екологічних, управлінських критеріїв такі інвестиції позначені як сталі або відповідальні. Наприклад, у правових актах ЄС, зокрема таких як Таксономія ЄС, Регламент SFDR, CSRD, застосовується категорія стале інвестування, а Принципи відповідального інвестування (PRI) застосовують категорію відповідального інвестування.

Ці категорії дуже схожі, адже в їх основі лежать фактори ESG, а тому навіть у наукових дослідженнях, присвячених економічним особливостям інвестицій на основі ESG факторів не завжди проводиться грань між ними [4, с. 98; 5, с. 9].

Дійсно, складовими ESG визнаються три фактори: 1) екологічні фактори, що полягають у запровадженні заходів, спрямованих на збереження довкілля, проведення екологічного підприємництва; 2) соціальні фактори, що проявляються у дотриманні прав працівників, створенні належних та безпечних умов праці, забезпечення розвитку працівників, інклюзивності, а також в умовах та якості вироблених товарів та наданих послуг; 3) фактори управління, що проявляються у запровадженні добросовісних правил управління компанією, механізмах запобігання зловживанням з боку керівництва компанії, прозорості системи винагород для керівництва. Врахування всіх трьох ESG-факторів дозволяє інвесторам, шляхом спрямування інвестицій у компанії, що забезпечують на практиці проведення економічної діяльності на умовах сталості, активно впливати на впровадження принципів сталого розвитку у практичну площину. Проте незважаючи на те, що в основі обох категорій лежать ESG-фактори між ними є певна різниця, а тому маємо зупинитись на міжнародних актах, що застосовують такі поняття як стале інвестування та відповідальне інвестування.

Глобальна організація Принципи відповідального інвестування (Principles for responsible investment), створена спільно з Організацією Об'єднаних Націй та найбільшими інституційними інвесторами світу у 2005 році, розробила шість принципів відповідального інвестування (інтеграція ESG факторів; активне володіння; розкриття ESG інформації; просування принципів у фінансовому секторі; співпраця; звітність про прогрес). Цей акт є актом м'якого права, оскільки формує стандарти відповідального інвестування та не має загальнообов'язкового характеру.

В основу Принципів відповідального інвестування (PRI) закладено необхідність врахування факторів ESG у процесах інвестування. Підставу для такого висновку дає аналіз змісту перших трьох принципів, адже вони містять пряме посилання на фактори ESG [6]. Наприклад, перший принцип полягає у тім, що має відбуватись інтеграція питань ESG в інвестиційний аналіз та процеси прийняття рішень. Відповідно до другого принципу має запроваджуватись інтеграція питань ESG у політики та правила володіння. Третій принцип передбачає необхідність належного розкриття інформації щодо питань ESG від організацій, у які проводиться інвестування.

Таким чином, Принципи відповідального інвестування (PRI) створюють для інвесторів певний орієнтир у визначенні ними тих компаній та сфер економічної діяльності щодо яких доцільним є проведення інвестування, адже вони мають можливість сформулювати певний фокус на ступеню сталості діяльності компанії.

Зараз Принципи відповідального інвестування (PRI) реалізують на практиці понад 5000 підписантів з усього світу, що сукупно представляють 139,6 трлн доларів США активів під їх управлінням. Тобто PRI дотримується велика кількість суб'єктів, наділених значною економічною владою, а тому можна констатувати, що станом на сьогодні за період з 2005 року сформувався певний ринок відповідального інвестування. Проте, оскільки Принципи відповідального інвестування (PRI) є актом м'якого права, учасниками цього ринку є професійні інвестори, що добровільно приєднались до PRI та проводять відповідальне інвестування на практиці. Такими інвесторами можуть бути великі пенсійні фонди, страхові компанії, компанії з управління активами, інвестиційні фонди, банківські установи. Роздрібні інвестори можуть бути учасниками цього ринку опосередковано, через участь у відповідних фондах та шляхом придбання цінних паперів.

Компанії-реципієнти, щодо яких відбувається відповідальне інвестування не є учасниками Принципів відповідального інвестування (PRI), але вони мають враховувати ті підходи, що визначаються PRI та запроваджувати ESG-фактори у своїй економічній діяльності, змінюючи свою бізнес-модель для найбільш повного розвитку компанії на умовах сталості для того, щоб забезпечити інвестиційну привабливість компанії та підвищити вартість її фінансових активів.

Принципи відповідального інвестування (PRI) залишають відкритим питання визначення видів економічної діяльності, щодо яких не може здійснюватись відповідальне інвестування, але до-

роговказом тут може бути підхід щодо перевірки діяльності можливого реципієнта на застосування у економічній діяльності ESG-факторів у повному обсязі. Інвестор, приймаючи рішення про проведення відповідальних інвестицій як один із факторів може брати до уваги вид економічної діяльності, що проводить компанія-потенційний реципієнт. У сучасних умовах підприємства металургійної, хімічної промисловості, паливно-енергетичного комплексу складно визнати такими, що сприяють екологізації. Тому відповідальний інвестор має врахувати не тільки запровадження компанією у власну діяльність ESG-факторів, але і той вид економічної діяльності, що вона проводить.

Таким чином, категорія відповідального інвестування стосується у першу чергу інституційного інвестора, встановлює для нього певні орієнтири для прийняття обґрунтованого інвестиційного рішення на основі інтеграції ESG-факторів у проведення фінансового аналізу, процеси управління ризиками інвестиційної діяльності. PRI виступають певним запобіжником для того, щоб відповідальний інвестор не здійснював не бажані для розвитку суспільства інвестиції. Як наслідок відбувається підвищення якості інвестиційних рішень та досягаються не тільки економічні, але і соціальні цілі, адже інвестор виступатиме як суспільний запобіжник для компаній, що проводять економічну діяльність з неоднозначним або ж навіть з негативним впливом на суспільні інтереси.

Акти ЄС застосовують категорію сталого інвестування та на відміну від PRI мають загальнообов'язковий характер, а також взаємно доповнюють один одного, внаслідок чого утворюється певна правова система, що має на меті забезпечити перехід економіки ЄС до низьковуглецевої, більш сталої, ресурсоефективної та циркулярної відповідно до Цілей сталого розвитку.

Регламент SFDR у статті 2 (17) окреслює концептуальне, розгорнуте поняття сталого інвестування, що коротко можна визначити як таке інвестування, що сприяє досягненню екологічної або соціальної мети, а також не завдає значної шкоди жодній екологічній або соціальній цілі та здійснюється з дотриманням практик належного управління [7].

Таксономія ЄС визначає критерії за допомогою яких можливо визначити чи може бути певна економічна діяльність віднесена до сталої. Аналіз статей 3, 9, 17, 18 вказаного акту дозволяє зробити висновок, що економічна діяльність може бути віднесена до сталої якщо вона істотно сприяє досягненню однієї з шести екологічних цілей, не завдаючи при цьому значної шкоди жодній з інших п'яти цілей. Також одночасно має бути забезпечено дотримання мінімальних соціальних та управлінських гарантій. Екологічно стійкими видами діяльності відповідно до ст. 9 цього акту є: пом'якшення наслідків зміни клімату; адаптація до зміни клімату; сталі використання та захист водних і морських ресурсів; перехід до циркулярної економіки; запобігання забрудненню та контроль; захист та відновлення біорізноманіття та екосистем [8]. Тобто Таксономія ЄС нормативно встановлює чіткі критерії для оцінки відповідності економічної діяльності екологічним факторам.

CSRD нормативно встановлює вимоги до нефінансової звітності компаній, а відтак створює інформаційну базу для проведення об'єктивного аналізу інвесторами відповідності компанії критеріям, визначеним Регламентом SFDR та Таксономією ЄС і на цій основі дозволяє приймати належні управлінські рішення [9].

Таким чином, сталі інвестування, відповідно до вищевказаних актів ЄС, визначає структурні пріоритети економіки, дозволяє визначити інвестору інвестиційні об'єкти, внаслідок чого відбуватимуться інвестиції, що забезпечать реалізацію Цілей сталого розвитку, а також досягти окреслених Європейською Зеленою Угодою (EU Green Deal Investment Plan of 14 January 2020) такої амбітної мети як створення до кінця 2050 року на теренах ЄС вуглецево-нейтрального простору за рахунок розбудови вуглецево-нейтральної економіки. Ці акти мають позитивний вплив, спонукаючи інвестора до проведення таких інвестицій, що призводять до досягнення Цілей сталого розвитку та довгострокового розвитку економіки на умовах сталості.

Втім, виникає питання, наскільки в умовах сучасних реалій можливим є у найближчій перспективі у повній мірі запровадити дію цих актів для України, адже компанії, що мають намір отримати сталі інвестиції мають провести значну роботу щодо зміни власних бізнес-процесів для запровадження у практичну площину ESG-факторів, що вимагає вкладення значних коштів.

Вченими-економістами констатується, що проблеми для вітчизняних підприємств, спричинених війною, полягають зокрема у таких факторах: руйнування в результаті бойових дій, відтік кадрів за кордон, зменшення платоспроможності населення, перебої у логістиці, обмеженість виробничих ресурсів (дорого купити, важко завезти, важко організувати безперервне виробництво під час повітряної тривоги), невизначеність у економічній та політичній ситуації [10, с. 78]. Тут

треба додати, що навіть після завершення війни дія цих негативних факторів буде чинити свій вплив на економічну ситуацію. Українська економіка перебуває у тяжкому стані, що обумовлено негативним впливом війни, а сталі інвестиції розраховані на довготривалий ефект, чого у кризових умовах досягти складно.

Також в умовах війни важливе значення мають ті галузі економіки, що віднести до сталого інвестування важко. У науковій літературі висловлена думка про те, що інвестиційна діяльність в Україні в умовах воєнного стану, повинна робити фокус на підтримку та відновлення критично важливих секторів вітчизняної економіки, таких як енергетика, оборонна промисловість, аграрний сектор, інфраструктура та телекомунікації [11, с. 266]. Бачиться що і в умовах повоєнного відновлення вони будуть залишатись пріоритетними.

В.В. Поєдинок, якою проведено аналіз таких правових актів ЄС як Таксономічний регламент, Регламент про розкриття інформації щодо сталого фінансування та Директива про корпоративну звітність зі сталого розвитку зроблено справедливий висновок про те, що концепція сталого інвестування має застосовуватись в умовах відсутності негативного впливу. Вона наголошує, що «в рамці сталого інвестування не адресуються питання, які виникли у зв'язку з війною та необхідністю повоєнного відновлення» [12, с. 157].

Таким чином, для нашої країни необхідним є пошук певного балансу при запровадженні імплементації вказаних актів ЄС. Маємо виходити із реалій, породжених війною та врахувати, що і змістовне наповнення ESG-факторів для нашої країни має свою специфіку. Наприклад, В.А. Устименко справедливо вказує, що «одним із ключових напрямів формування державної політики повоєнного відновлення є розроблення та реалізація комплексних заходів, спрямованих на відновлення людського ресурсу та повернення в Україну співвітчизників» [13, с. 69]. Відтак, підприємство, створюючи робочі місця та умови для розміщення працівників, запровадження певних пільг, що стимулюватиме їх повернення з-за кордону буде реалізовувати соціальну складову ESG-факторів. Розмінування територій, розчищення та утилізація сміття, що виникає внаслідок руйнувань буде відповідати екологічній складовій. Також важливим напрямом для інвестицій буде оборонний сектор економіки. Недаремно Н.В. Єремєєва обґрунтовує необхідність модернізації вітчизняного правового забезпечення сталого інвестування яка має відбуватись як з врахуванням правових стандартів ЄС, так і на засадах забезпечення національної безпеки України. Серед пріоритетних напрямів модернізації правового забезпечення сталого інвестування вона вказує необхідність «формування правової моделі інвестування в інноваційно значущі сфери, включаючи високотехнологічні рішення в галузі розмінування, інфраструктури, критичних технологій» [14, с. 401].

Про можливість регулювання сталого інвестування на національному рівні з урахуванням актів ЄС вказує Д.І. Скар, наголошуючи, що «європейська модель регулювання сталого інвестування на національному рівні базується на поєднанні уніфікованих наднаціональних актів та національних імплементацій, які враховують специфіку фінансових систем окремих країн» [15]. Тут треба додати, що для нашої країни мають бути врахована не тільки фінансова специфіка, але і та, що обумовлена негативним впливом війни на вітчизняну економіку.

Одним з актів м'якого права, що враховує українську специфіку є Декларація, ухвалена у жовтні 2025 року на Міжнародній конференції «Шлях до сталих інвестицій та європейської інтеграції» під егідою Міністерства економіки України якою визначені принципи відповідального інвестування для відновлення України. Нею визначено чотири принципи (повага до прав людини; екологічна стійкість та зелене відновлення; прозорість, підзвітність та належне врядування; співпраця та партнерство). Хоча Принципи відповідального інвестування (PRI) містять шість принципів, а Декларація тільки чотири, з огляду на проведений вище аналіз, можна казати про відповідність останньої міжнародному акту м'якого права. Таким чином, Декларація закладає основу для розвитку вітчизняного законодавства у сфері сталого інвестування, а також закладає підвалини для щодо модернізації правового забезпечення сталого інвестування з урахуванням підходів ЄС.

Висновки. У міжнародних актах, присвячених інвестуванню на основі соціальних, екологічних, управлінських критеріїв такі інвестиції мають назву сталих або відповідальних. Основоположні у цьому питанні правові акти ЄС (Таксономія ЄС, Регламент SFDR, CSRD), присвячені правовому регулюванню сталого інвестування. Принципи відповідального інвестування (PRI) застосовують категорію відповідальне інвестування. Спільним для цих актів є те, що в їх основі лежать фактори ESG (екологічні, соціальні та фактори управління).

Принципи відповідального інвестування є міжнародним актом м'якого права (soft law), учасниками якого є переважно інституційні інвестори з значною економічною владою, який виступає для них запобіжником для уникнення інвестицій, що можуть мати негативні наслідки для розвитку суспільства. Акти ЄС застосовують категорію стале інвестування. На відміну від PRI вони мають загальнообов'язковий характер, стимулюють стале інвестування для забезпечення переходу економіки ЄС до низьковуглецевої, більш сталої, ресурсоефективної та циркулярної відповідно до Цілей сталого розвитку. Таким чином, відповідальне інвестування має запобіжний характер, а стале – стимулюючий.

В Україні процес правового забезпечення сталих інвестицій перебуває на початковому етапі та є фрагментарним. Тому Декларація, ухвалена у жовтні 2025 року на Міжнародній конференції «Шлях до сталих інвестицій та європейської інтеграції» під егідою Міністерства економіки України, що окреслила чотири принципи відповідального інвестування для повоєнного відновлення (повага до прав людини; екологічна стійкість та зелене відновлення; прозорість, підзвітність та належне врядування; співпраця та партнерство) закладає основи для подальшого розвитку чинного законодавства у сфері сталого інвестування з урахуванням вітчизняних реалій, обумовлених негативним впливом війни на вітчизняну економіку та відповідає підходам, закладеним у PRI.

Перспективним напрямом подальших досліджень є визначення доцільних правових засобів для опосередкувати відносин з запровадження компанією ESG-факторів у власну економічну діяльність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Самойлюк Максим. Трекер економіки України під час війни. Центр економічної стратегії. 08.12.2025. URL.: <https://ces.org.ua/tracker-economy-during-the-war/> (дата звернення 12.12.2025).
2. World Bank Group. Overview: Ukraine. URL: <https://www.worldbank.org/ext/en/country/ukraine> (дата звернення 12.12.2025).
3. Декларація про відповідальне інвестування для стійкої відбудови України. Міністерство економіки України. 17 жовтня 2025 року. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/9dc26665-6f6b-4984-a9b4-e19963a0578b> (дата звернення 12.12.2025).
4. Воронцова А.С., Агафонова Є.О., Білан С.А. Напрями координації нормативного регулювання відповідального (ESG) інвестування у світі: фрагментація чи уніфікація? *Економіка та право*. 2023. № 3. С. 91–100. URL: <https://doi.org/10.15407/econlaw.2023.03.091> (дата звернення 12.12.2025).
5. Сльнікова Ю.В. Глобальні тренди відповідального інвестування. *Економіка, управління та адміністрування*. 2023. № 3 (93). С. 9–14. URL: https://www.researchgate.net/publication/347071363_Globalni_trendi_vidpovidalnogo_investuvanna (дата звернення 12.12.2025).
6. Principles for responsible investment (PRI). The Six Principles. A UN-supported initiative. URL: <https://www.unpri.org/> (дата звернення: 12.12.2025).
7. Regulation (EU) 2019/2088 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on sustainability-related disclosures in the financial services sector. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/2088/oj/eng> (дата звернення: 12.12.2025).
8. Regulation (EU) 2020/852 of the European Parliament and of the Council of 18 June 2020 on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment and amending Regulation (EU) 2019/2088. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj> (дата звернення: 12.12.2025).
9. Directive (EU) 2022/2464 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2022 amending Regulation (EU) No 537/2014, Directive 2004/109/EC, Directive 2006/43/EC and Directive 2013/34/EU, as regards corporate sustainability reporting. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32022L2464&utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 12.12.2025).
10. Косарецький Є.І., Сотник В.В., Слюсаренко А.В. Дослідження впливу воєнних дій на національну економіку України: фактичні збитки та втрати. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України*. 2023. N 2 (78), С. 74–79. URL: <http://znp-cvsvd.nuou.org.ua/article/view/290288/283872> (дата звернення 12.12.2025).

11. Чорна В.Г., Кожура Л.О., Омельченко А.В. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні. *Наукові записки. Серія: Право*. 2024. Випуск 16. С. 264–268. URL: <https://pravo.cusu.edu.ua/index.php/pravo/article/view/471/486> (дата звернення: 12.12.2025).
12. Поєдинок В.В. Поняття сталого інвестування в праві ЄС. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 10. С. 154–157. URL: http://lsej.org.ua/10_2024/37.pdf (дата звернення: 12.12.2025).
13. Устименко В.А. Політико-правові детермінанти повоєнного розвитку економіки України. *Вісник Національної академії наук України*. 2023. № 5. С. 64–71. URL: <https://nasplib.isofts.kiev.ua/items/81cad872-3616-419e-9f50-cd49544d0086> (дата звернення: 12.12.2025).
14. Єремєєва Н.В. Пріоритетні напрями модернізації правового забезпечення сталого інвестування. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2025. Випуск № 03. Частина 1. С. 394–404. URL: https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2025/06/APP_03_2025-part-1-1.pdf (дата звернення: 12.12.2025).
15. Скар Д.І. Ринок сталого інвестування: теоретичні засади та особливості розвитку. *Економіка та суспільство*. 2025. Випуск № 78. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6524/6463> (дата звернення: 14.12.2025).